הלכה · משנה תורה · מפרשים · קרית ספר · ספר קניין

קרית ספר על משנה תורה, הלכות זכייה ומתנה

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרית ספר על משנה תורה, הלכות זכייה ומתנה

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרית-ספר-על-משנה-תורה-הלכות-זכייה-ומתנה/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ו 4
הלכה יד 4
פרק ב 5
הלכה א 5
הלכה יא 5
פרק ג 5
הלכה א 5
הלכה יא 5
הלכה יב 6
פרק ד 6
הלכה א 6
הלכה ד 6
הלכה ו 6
הלכה ז 7
הלכה י 7
פרק ה 7
הלכה א 7
הלכה ו 7
פרק ו 7
הלכה א 7
הלכה יד 7
פרק ז 8
הלכה א 8
פרק ח 8
הלכה א 8

פרק א

הלכה א

ההפקר כל המחזיק בו זכה דלא אזהר רחמנא שלא ליטול מה שאינו שלו אלא בדאית ליה בעלים אבל לית ליה בעלים המחזיק בו הוי בעליו דומיא דקונה מחברו דקונה במשיכה או הגבהה ושאר דרכי הקניות ודבר של הפקר שהוא בחצר המשתמרת לבעלים קנו והלוקח משם הוי גזלן ואפילו בשאינה משתמרת אם עומד בעליו בצדה קנה כשאמ' זכתה לי שדה וכדילפינן פי"ו דהלכות גזילה ובהלכות גיטין פ"ה.

הלכה ו

גר שמת ולא הוליד ישראל אחר שנתגייר אין לו יורשים וכל הקודם והחזיק בנכסיו זכה דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואין לו קרובים וכדילפינן מדכתיב ואם אין לאיש גואל וגו' וכי יש אדם מישראל שאין לו גואל אלא זה גר שמת ואין לו יורשים לא שנא אית ליה קרובים או לא ואמרינן נמי דאיש אתא למעוטי קטן דאיש אתה צריך לחזר אחריו אם יש לו בנים אחר גירות או לא אבל גר קטן דלאו בר אולודי הוא אינך צריך לחזר ולחפש אחריו וינתן מיד לכהנים האשם ונכסיו כל מי שזוכה ומחזיק בהן זכה כמחזיק מן ההפקר ומשום דליכא דעת אחרת מקנה לא קנה אלא מה שכיון לקנות והחזיק בו. וכן מצר וחצב וכל המפסיק לפאה ולטומאה ולשבת מפסיק בנכסי הגר דאף על גב דאין מצר מפסיק בשדה לחייבה בשתי פיאות לגבי חזקה סברא בעלמא הוא דחזקה מעליתא בעיא ומפסקי כל הני כדאמרינן וכל הני בבי פרק חזקת דף נ"ה.

הלכה יד

גוי קונה במשיכה מישראל ומקנה לו במשיכה או בדמים ובקרקעות אינו קונה ולא מקנה אלא בשטר ומשום הכי כשמכר לישראל קרקע וקבל הדמים הוי הקרקע כהפקר לזוכה בו דמעת שקבל המעות נסתלק דכל קנינו של גוי בכסף כדאיתא פרק קמא דקדושין א"נ משום דמצינו בגוי קנין כסף בעפרון וישראל לא קני עד דאתא שטרא לידיה דאפילו מישראל חברים לא קני אלא בשטר כדכתב בירמיה ספר המקנה והתם ישראל היה ואם יש דין למלך בזה דינא דמלכותא דינא:

פרק ב

הלכה א

נכסי גר והפקר כל המחזיק בהן בדרך מדרכי החזקה קונה חוץ מאכילת פירות דקונה בלוקח ולא בהפקר ויש דברים דבלוקח לא קנה ובהפקר קנה דאף על גב דאיכא גווני דקני בלוקח ולא בנכסי גר משום דליכא דעת אחרת מקנה וכדאמר' בפירקין דלעיל אפ"ה כולהו שוין דקנו בדרכי החזקה אלא דיש חלוק ביניהם באופן החזקה בהחזיק בה לקנות אותה ואת חברתה ואכילת פירות דבלוקח קונה ולא בהפקר משום דאין דעת אחרת מקנה כדאמר' ובהני גווני דקנו בהפקר כמפצל ומלקט עצים או משוה פני הקרקע ופותח מים ולא בלוקח כדמשמע מדברי הרב ז"ל דכתב יש דברים וכו' ומפרש להו ואזיל והיינו משום דבהפקר כ"ע בעי למזכי בהו וכיון דיש גילוי דעת דכוונתו לזכות בהני גווני חזקתו שנתכוון לעבודת האילן או לתיקון הארץ מה שאין כן בלוקח דקונה במעותיו ואי לאו בידוע בודאי שהוא מחזיק אינה חזקה וסיוד וכיור וצר צורה ומציע מצעות דקנה בנכסי הגר ולא בלוקח היינו משום דמיפה הקרקע ומחשיבו ועודר בשל גר וכסבור בשלו דלא קני נראה דבלוקח כהאי גווני קני כיון דאמר ליה מוכר לך חזק וקני.

הלכה יא

משכון ישראל ביד גר ומת בטל שעבודו ומשכון גר ביד ישראל וזכה בו אחר קנה המותר אם לא היה בחצר הראשון. ועבדים גדולים קנו עצמן וקטנים המחזיק בהן זכה והמחזיק בטעות לא קנה:

פרק ג

הלכה א

אין המקבל מתנה זוכה בה אלא בדרך שהקונה זוכה במקחו ואין צריך עדים אלא לגלות הדבר ומי שלא סיים הדבר שנתן לא קנה ואם נתן בתנאי אם נתקיים התנאי נתקיימה המתנה וכל תנאי צריך שיהיה כפול או במעכשיו או על מנת ומתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ואם הקדישה והחזירה הרי היא מוקדשת ומותרת.

הלכה יא

אסור ליתן לגוי מתנת חנם כדכתיב לא תחנם ודרשינן נמי לרב פרק קמא דעבודה זרה לא תתן להם מתנת חנם אבל נותן לגר תושב דכתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי ומהכא נמי ילפינן דאסור לתת לגוי מדכתיב או מכור לנכרי במכירה

ולא במתנה אבל גר תושב כתיב ביה גר ותושב וחי עמך והא דאיצטריך לרב קרא דלא תחנם דאי מהכא הוה אמינא כיון דלגר בנתינה ובמכירה נמי אף על גב דלא כתיב ביה הכי נמי לגוי בנתינה אף על גב דלא כתיב ביה.

הלכה יב

הנותן מתנה לעבד קנה רבו ולאשה קנה בעלה לפירות אלא אם כן התנה הנותן שתהיה מתנה לכך ולכך ומה שקנה עבד קנה רבו ילפינן לה [מדכתיב (ויקרא כה, מו) והתנחלתם אותם לבניכם לרשת אחוזה לעולם בהם תעבודו דמשמע דכל מה שהם קונים ועובדים הוא לרבם]. הנותן כל נכסיו לעבדו קנה עצמו שהוא מנכסיו וקנה כל נכסיו דעבד קונה עצמו בשטר שחרור והרי שחרר אותו בשטר בלי שיור:

פרק ד

הלכה א

מי שזכה במתנה וחזר בו אחר כך ואמר איני רוצה בה לא אמר כלום כיון שזכה בה אבל הויא הפקר דכיון שאמר איני רוצה בה סלק עצמו וכדאמרינן פרק המביא בכריתות דכל הקודם בה זכה דאף על גב דבעלמא מי שאמר על נכסיו איני רוצה בהם אינו נראה שיהיו הפקר הכא שאני דבאו לו במתנה וחזר בו משום שונא מתנות יחיה ובגילוי דעתא הוו הפקר אלא אם כן צווח מעיקרא דלא קנה עדיין וחוזרת לבעלים וכדאמרינן פרק יש נוחלין דף קל"ח. והמזכה מתנה לחברו על יד אחר זכה דזכות הוא לו וזכין לו לאדם בפניו ושלא בפניו וכדילפינן בעלמא מדכתיב ונשיא אחד וגו' ואם שתק כששמע ואחר כך צווח הוי ספקא אי הויא חזרה והוי הפקר לזוכה בהם או הויא כצווח מעיקרו דמה ששתק היה מפני שלא הגיע לידו כלום וברשות הבעלים הראשונים הם וכדאיתא התם.

הלכה ד

זכה במאה זוז אלו לפלוני או תן אינו יכול הנותן לחזור בו ובהולך יכול לחזור בו דלאו כזכי הוא במתנה כדאסיק ריש פרק השולח.

הלכה ו

שוטה וקטן אינם ראויים לזכות על ידם לאחר דזכיה לאחרים מטעם שליחות היא ואין שליחות לקטן דשליחות ילפינן מושלח והתם איש כתיב כי יקח איש אשה וגו' וכן גוי כיון שאין ראוי לשליחות דמה אתם בני ברית אף שלוחכם וכו' וכך אינו ראוי לזכות לישראל כדאמר' פרק איזהו נשך וכן ישראל אינו זוכה לגוי כשם שאינו נעשה לו שליח דמה אתם בני ברית וכו'.

הלכה ז

זכין לשוטה ולקטן אפילו בן יום אחד דזכות הוא להם וחצרו של אדם המשתמר קונה לו וכדילפינן פרק י"ז מהלכות גזלה וכן ארבע אמות של אדם שהוא עומד בצדן קונין לו בסימטא או צידי רשות הרבים או חצר שאין לה בעלים ונראה דהוי מדרבנן ואפילו במתנה דיש דעת אחרת מקנה.

הלכה י

אין אדם יכול למסור דברי מתנה לשליח כמו בגט דאף ע"ג דבמכירה אם אמר לחברו אמור לפלוני שימכור לי קרקע זה נראה דהוי שליח במתנה דלא מקבל מידי לא הויא מתנה:

פרק ה

הלכה א

מתנה מסותרת בפי' נראה דלא הויא מתנ' מדאוריתא דכיון שאמר שיסתירוה נראה שאינו נותנה בלב שלם ומשום הכי חיישינן נמי לסתמא אטו מסותרת בודאי וכן מוסר מודעא ואחר כך נתן הרי גלה דעתו שאינו רוצה בה.

הלכה ו

מי שהקנה לשני זה אחר זה האחד קנה ושני שטרות לאדם אחד זה אחר זה אם הם שוים הולכין אחר השני:

פרק ו

הלכה א

הכותב כל נכסיו לאחר כששמע שמת בנו ואחר כן בא בנו אין מתנתו קיימת דאומדן דעת הוא שאלו ידע שבנו קיים לא היה נותן כל נכסיו וכן כותב כל נכסיו לאחד מבניו או לאשתו לא עשאם אלא אפוטרופסים והיינו נמי משום אומדן דעת ואבדה כתובתה נמי משום אומדן דעת שבהנאת שמועה זו. וכן כשעשאה שותף בין הבנים שטר מברחת לא קנה דאומדן דעת הוא שלא גמרה והקנה ולא עשה אלא להבריח.

הלכה יד

מי ששלח כלים לבניו או לבתו סתם דיינין ליה נמי באומדן דעת וכן משיא בנו גדול לבתולה בבית קנה הבית. וכן אב חתן ואב כלה שפסקו ביניהם ועמדו וקדשו קנו באמירה ואף על גב דשוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא אית בהו אומדן דעתו וסברא

והוו מדאוריתא כסברא דמה לי אפוקי מה לי עיולי דאמרינן גבי הוצאה והכנסה דשבת דהוי מדאוריתא ומילי טובא נמי דילפינן מסברא כסף הקידושין הם מתנה והסבלונות חוזרים:

פרק ז

הלכה א

השושבינות אינה מתנה גמורה והמפציר בחברו שיקח הוי מתנה:

פרק ח

הלכה א

מתנת שכיב מרע בלא קנין הויא מדרבנן וקראי דמייתי פרק מי שמת הוו אסמכתא כמו שכתבו התוס' שם. ויש בפרקים אלו דיני מתנות בקנין שהם מן התורה: